

ПЕДАГОГІЧНИЙ

ВІСНИК

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЩОКВАРТАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

№ 1-2(49-50), 2019

Науково-методичний щоквартальний журнал

Засновник – комунальний заклад
«Кіровоградський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
імені Василя Сухомлинського»

Головний редактор А.С. Бик

Кендюхова А.А. – кандидат педагогічних наук,
доцент КЗ «КОІППО ім. В.О. Сухомлинського»
(заступник головного редактора)

Редакційна колегія

Величко С.П. – доктор педагогічних наук, професор
Голодюк Л.С. – кандидат педагогічних наук, доцент
(секретар)

Горська Г.О. – кандидат психологічних наук, доцент

Буртовий С.В. – кандидат педагогічних наук

Жосан О.Е. – кандидат педагогічних наук

Барно О.М. – кандидат педагогічних наук, доцент

Кондратова В.В. – кандидат педагогічних наук

Корецька Л.В. – директор КЗ «КОІППО

ім. В.О. Сухомлинського»

Лушин П.В. – доктор психологічних наук, професор

Скрипка Г.В. – кандидат педагогічних наук

Набока Б.С. – кандидат педагогічних наук

Олійник В.В. – доктор педагогічних наук, професор

Радул В.В. – доктор педагогічних наук, професор

Садовий М.І. – доктор педагогічних наук, професор

Семиченко В.А. – доктор психологічних наук, професор

Тарапака Н.В. – кандидат педагогічних наук, доцент

Редакційна рада

Бик А.С. – заступник директора з науково-дослідної

діяльності та міжнародного співробітництва

КЗ «КОІППО ім. В.О. Сухомлинського», кандидат

педагогічних наук, доцент (голова)

Голодюк Л.С. – заступник директора з науково-

методичної діяльності КЗ «КОІППО

ім. В.О. Сухомлинського», кандидат педагогічних наук,

доцент (заступник голови)

Босько В.М. – методист КЗ «КОІППО

ім. В.О. Сухомлинського» (секретар)

Буртовий С.В. – завідувач кафедри теорії і методики

середньої освіти КЗ «КОІППО ім. В.О. Сухомлинського»,

кандидат педагогічних наук

Жосан О.Е. – завідувач кафедри педагогіки, психології і

корекційної освіти КЗ «КОІППО імені Василя

Сухомлинського», кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри

Тарапака Н.В. – завідувач кафедри дошкільної та

початкової освіти КЗ «КОІППО імені Василя

Сухомлинського», кандидат педагогічних наук, доцент

Ніколаєва О.П. – методист КЗ «КОІППО

ім. В.О. Сухомлинського»

Літературний редактор і коректор

Босько В.М. – методист КЗ «КОІППО

ім. В.О. Сухомлинського»

Верстка

Сарокін В.В.

У НОМЕРІ

ПІСЛЯДИПЛОМНА ОСВІТА

Л.В. Ізюмченко, Л.А. Ткаченко. До проблеми профільності навчання: обчислення площ фігур за допомогою визначних інтегралів	3
І.Г. Ключник, Л.А. Ткаченко. Методичні особливості розв'язування показникових нерівностей з параметрами	15
В.О. Хоменко. Екологічна освіта і виховання в роботі шкільного волонтерського центру «Еколюдина»	20

МОВОЗНАВЧІ СТУДІЇ

О.М. Вікторіна. Матеріали до словника мікротопонімів Середнього Дніпро-Бузького межиріччя	26
С.В. Щербина. Антропонімікон с. Созонівки Кропивницького району Кіровоградської області	31

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ СТУДІЇ

С.С. Присяжнюк. Концепція образу дитини у творчості Володимира Винниченка	38
О.О. Постригань. Конспект уроку з української літератури в 9 класі: «Наталка-Полтавка» І.П. Котляревського	41

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ І СПОРТ

В.М. Фесечко. Психологічна підготовка боксера-ювснала	49
М.Г. Коробов, О.М. Домалевська. Підвищення сфективності освітнього процесу з фізичної культури засобами новітніх інноваційних технологій	54

БІБЛІОТЕКИ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ СЬОГОДНІ

Н.І. Дяченко. Бібліотеки ЗЗСО: виклики часу, творчі здобутки, складові успішної діяльності	57
Н.А. Бебих. Людину ми творимо любов'ю	60
Н.В. Бородіна. Любов до книги та бібліотеки через призму спадщини В.О. Сухомлинського	65
Л.М. Гайдай. Партнерство бібліотекаря та вчителів як запорука успіху у вихованні компетентного користувача	69
А.В. Гирба. Красзнавство як нсвід'єсна складова сучасного освітнього простору дитини	73
О.О. Горбатенко. Управління ідеї В.О. Сухомлинського в роботу бібліотеки закладу загальної середньої освіти	78
В.А. Плахотнюк. Бібліотека – острівець творчості в шкільному океані	82

НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ «ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ІВАНА ТКАЧЕНКА ТА СУЧАСНА ОСВІТА»

Н.А. Калініченко. Сучасні дослідження педагогічної діяльності І.Г. Ткаченка	85
О.Е. Жосан. Ідеї І.Г. Ткаченка та сучасна післядипломна педагогічна освіта	90
А.А. Кендюхова. Оцінювальна компетентність І.Г. Ткаченка та її вплив на створення сфективної моделі сільської школи	96
А.М. Гельбак. Відображення ідеї І.Г. Ткаченка в Концепції «Нова Українська школа»	102
В.В. Войтко. Праця як змістове наповнення життя	105
О.М. Молчанова. Тайм-менеджмент	

ДО ВІДОМА АВТОРІВ

Редакція журналу приймає статті від окремих осіб або навчального закладу в електронному варіанті: на дискеті чи компакт-диску (CD-RW, CD-R) у форматі Microsoft Word 6.0 і вище (шрифт: Times New Roman; розмір 14 пунктів; інтервал 1,5; поля: ліве – 2 см, праве – 1,5 см, верхнє і нижнє – 2 см), з обов'язковим їх роздрукуванням на одному боці аркуша формату А4, у двох екземплярах, з підписом автора на одному із них. Оптимальний обсяг матеріалу – до 12 сторінок.

Ілюстративний матеріал (фото, малюнки) потрібно подавати окремими файлами у форматі TIFF, JPEG.

На початку статті подається анотація (2-3 речення) українською, російською та англійською мовами.

У матеріалі необхідно вказати повне ім'я автора, науковий ступінь вченого, посаду, адресу.

За достовірність фактів, цитат, власних імен, посилань на літературні джерела та ін. відомості відповідають автори публікацій.

Думка редакції може не збігатися з думкою авторів. Редакція зберігає за собою право на редагування і скорочення матеріалів.

Статті не рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції:

КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»,
вул. Велика Перспективна, 39/63,
м. Кропивницький, 25006

Рекомендовано до друку вченою радою
КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»

Підп. до друку 21.06.2019. Формат 60x84/8.
Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. др. арк. 26,05.
Замовлення № 472. Наклад 100 прим.

Друк ФОП «Питльована О.А.»

як інструмент розвитку професійної майстерності педагога	110
Н.П. Кравець, В.В. Михайленко. Використання ідей І.Г.Ткаченка про урок у роботі з учнями з інтелектуальними порушеннями	113
В.В. Павлюх. Використання ідей І.Г. Ткаченка в умовах запровадження інклюзивного навчання	116
І.А. Марченко. Розвиток професійної компетентності вчителів у творчій спадщині І.Г. Ткаченка	120
Л.М. Кірішко, А.І. Постельняк. Особливості управлінської творчої лабораторії І.Г. Ткаченка	125
І.Л. Мудрий. Трансформація ідей і надбань педагогічного досвіду І.Г. Ткаченка в освітній простір Гайворонщини	129
С.Л. Баранова. Педагогічна спадщина І.Г.Ткаченка в контексті розвитку теоретичних засад дидактики	137
Т.І. Барановська. Внесок І.Г. Ткаченка в розвиток теоретичних засад дидактичних основ проведення уроків трудового й виробничого навчання, освітнього менеджменту та андрагогіки	140
А.М. Бобко. Педагогічна спадщина І.Г. Ткаченка та сучасна концепція профільного навчання в старшій школі	146
С.П. Бойко. Організація профільного навчання в сільській школі	151
Л.Д. Брайко. Роль творчої спадщини І.Г. Ткаченка в сучасній освітній діяльності	155
Т.А. Васильєва. Сучасні компетенції профільного та професійного навчання в закладах загальної середньої освіти	159
А.М. Гончар. Гуманізація сучасної освіти та демократизація управлінської діяльності в школі	162
О.В. Долгерт. Профілізація закладів освіти: перехідний період, перспективи, можливості, проблеми	165
І.Л. Завірюха. Народний учитель	170
В.М. Зубова. І.Г.Ткаченко про організацію освітнього процесу	174
Т.В. Зубченко. Педагогічні погляди, ідеї, доробок І.Г. Ткаченка: паралелі з сучасністю	178
О.В. Коломійченко. Удосконалення системи управління закладом освіти	183
Р.М. Комар. Педагогічні ідеї І.Г. Ткаченка та сучасна концепція профільного навчання	187
С.В. Кошман. Сучасні концепції профільного і професійного навчання в закладах загальної середньої освіти.	191
І.В. Крейтор. Ідеї І.Г.Ткаченка про трудову підготовку учнів та становлення сучасної системи профілізації навчання	196
І.О. Лукомська. Вплив ідей І.Г. Ткаченка про поєднання навчання з продуктивною працею на становлення сучасної системи профільного навчання	199
І.В. Попова. Ідеї поєднання навчання з продуктивною працею шляхом впровадження STEM-ОСВІТИ	203
Н.М. Сливчук. Підвищення продуктивності праці на уроках трудового навчання та технологій шляхом запровадження ігрових технологій	206
Л.В. Сосновська. Трансформація ідей І.Г. Ткаченка у процесі формування комунікативної компетенції учнів на сучасному етапі викладання іноземної мови	211
Т.Ф. Степаненко. Використання педагогічних ідей І.Г. Ткаченка у початковій школі.	216
В.Г. Ткаченко. Актуальність ідей І.Г. Ткаченка щодо трудового навчання	219
Г.М. Ткаченко. Потенціал трудового виховання у діяльності І.Г. Ткаченка	222
О.В. Трубіна. Професійне спрямування здобувачів освіти старшої школи у процесі навчання технологій	225
В.А. Чепіжак. Ідеї про удосконалення трудового виховання старшокласників у педагогічній спадщині І.Г. Ткаченка	229
Відомості про авторів	233

Н.П. Кравець, В.В. Михайленко

ВИКОРИСТАННЯ ІДЕЙ І.Г. ТКАЧЕНКА ПРО УРОК У РОБОТІ З УЧНЯМИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

У статті розглянуто погляди І.Г. Ткаченка щодо удосконалення навчально-виховного процесу в школі, зокрема звернуто увагу на розроблені Ткаченком критерії уроку. Аналізуючи урок, відомий педагог-методист виділив критерії, яких варто дотримуватися учителям, щоб ефективно організувати і провести урок: врахування психофізичного стану учнів, запровадження диференціації на уроці, використання технічних засобів навчання, належний рівень організації праці учнів. Цінними є поради І.Г. Ткаченка щодо застосування на уроках читання різноманітних форм і методів навчання учнів, зокрема проблемних ситуацій, що не втратили актуальності і в наш час.

Ключові слова: Іван Гурович Ткаченко, урок, критерії уроку, навчання, виховання, учні з інтелектуальними порушеннями, урок української літератури.

The thesis deals with the analysis of the writings by I. Tkachenko regarding the improvement of the teaching and educational process. Much attention is paid to the lesson criteria developed by I. Tkachenko. Analysing a lesson, the famous educationist has identified the criteria which are necessary to be followed by a teacher to conduct a lesson effectively taking into account the students' wellbeing, implementing differential education, utilizing technical means of education, the consistent organization of students' learning process. Valuable recommendations provided by I. Tkachenko include implementing different learning forms and methods during reading lessons, topical reading problems in particular.

Key words: I. Tkachenko, lesson, criteria developed, educational process, education, students are with intellectual violations, lesson of Ukrainian.

У концепції «Нова українська школа» наголошується про надання школою учням таких знань, умінь і навичок, які забезпечать їм можливість вільно здобувати інформацію з різних джерел та вільно нею користуватися, прищеплювати учням любов до праці з метою успішної соціально-трудової адаптації у суспільстві, виховувати активну життєву позицію в кожного школяра.

На озброєння учнів належними знаннями й навичками, виховання в них активної життєвої позиції на уроках та в позаурочний час майже п'ятдесят років тому звертав увагу відомий український педагог-методист Іван Гурович Ткаченко. Його крилатий вислів: «Учитель – людина, яка може робити важкі речі легкими» – відомий далеко за межами України.

Першочергове значення у навчально-виховному процесі Іван Гурович надавав вихованню в учнів працелюбства, любові до праці, формування особистісних якостей. Він запропонував ряд умов, яких варто дотримуватися у вихованні активної життєвої позиції школярів. Насамперед, це висока якість кожного уроку, що полягає у збагаченні пам'яті школярів новими знаннями, збагаченні інтелекту.

Неабияке значення вчений, директор відомої в Україні школи з питань виховної роботи, Ткаченко приділяв гуртковій роботі, вказуючи на практичну участь кожного учня у гуртку відповідно до осо-

бистих інтересів. Для цього кожен педагог повинен підготувати персональні завдання, метою яких є включення школярів у практичну роботу зі здійснення конкретного виховного заходу, що проводиться в колективі і спрямований на виховання в учнів певних моральних якостей. Виховний ефект повинен визначатися не кількістю проведених заходів, а якістю та психічною глибиною кожного заходу [5]. Зважаючи на це, і в наш час варто використовувати на уроках літератури у роботі з учнями з інтелектуальними порушеннями поради І.Г. Ткаченка щодо забезпечення уваги до духовного світу кожного учня, оскільки «в юнацькому віці закладаються основи активної життєвої позиції, формується її моральний стержень. Тому увага до духовного світу кожного старшокласника повинна бути конкретною» [5, с. 27].

Метою діяльності Ткаченка-директора було створення педагогічного колективу майстрів з кожного навчального предмету, тому він визначив критерії якості уроку, яких повинні дотримуватися учителі і які й сьогодні є цінними й для педагогів спеціальних шкіл. Одним із критеріїв якості уроку вважав належний рівень організації праці учнів у процесі навчання. Дотримання цієї умови сприятиме тому, що урок слугуватиме для учнів не лише джерелом знань, а й активному використанню його для трудового виховання. Адже, на думку

Івана Гуровича, види пізнавальної діяльності учнів визначають ефективність їхньої розумової праці [5, с. 7].

Цінною є порада щодо теоретичного засвоєння учнями матеріалу, яка передбачає поетапність виконання завдання: підготовка учнів до засвоєння нових знань і умінь, засвоєння знань і умінь учнями, використання засвоєного матеріалу на практиці, перевірка засвоєного, врахування знань: контроль і самоконтроль засвоєних знань.

З метою активізації мисленнєво-мовленнєвої діяльності учнів у процесі засвоєння знань, Іван Гурович радив учителям використовувати проблемні ситуації, розрізняючи теоретичні й практичні заняття. На теоретичних заняттях створювати проблемні ситуації, які дозволять поєднувати творчу діяльність учнів з отриманням ними готових знань, оскільки засвоєння теоретичного матеріалу відбувається найкраще, коли учитель створює на уроках проблемні ситуації, що дозволяють поєднувати творчу діяльність учнів з отриманням ними готових знань [5, с. 9]. При цьому необхідно враховувати індивідуальні особливості кожного учня, що важливо для сучасної школи, оскільки в інклюзивних класах та в кожному класі спеціальної загальноосвітньої школи для дітей з інтелектуальними порушеннями навчаються учні з різним рівнем розвитку пізнавальних можливостей.

Аналізуючи особливості уроку, Ткаченко виділяв різні форми роботи учнів на уроці: фронтальну й індивідуальну, групову роботу учнів, бесіди, пояснення учителя. Неабияке значення надавав дослідницькій роботі, для якої важливий пізнавальний характер досліду [5, с. 10, 18]. Для більш свідомого й міцного засвоєння учнями навчального матеріалу радив використовувати на уроках технічні засоби навчання.

Учителі спеціальних загальноосвітніх шкіл, враховуючи поради як І.Г. Ткаченка, так і відомого українського вченого-дефектолога І.Г. Єременка, постійно використовують на уроках та в позакласній роботі сучасні технічні засоби навчання, враховуючи, що учням з інтелектуальними порушеннями дуже важко дається оволодіння знаннями, вміннями й навичками з усіх навчальних предметів. Технічні засоби навчання виступають необхідним допоміжним наочним матеріалом у процесі засвоєння знань та умінь, оскільки за допомогою наочності, яку забезпечують сучасні технічні засоби навчання, учні можуть краще засвоїти навчальний матеріал, задіюючи візуалізацію й активізуючи сприймання, мовлення і мислення.

У 1965 році вийшла робота І.Г. Ткаченка «У світі прекрасного», в якій автор переконливо доводить значення використання технічних засобів навчання. Адже вмиле використання учителями різних засобів навчання як на уроках, так і в позакласній роботі пробуджує інтерес дітей до навчання, підвищує рівень знань, сприяє всебічному розвитку особистості кожного школяра, розвитку

його мови, збагаченню словникового запасу. Робота з технічними засобами привчає логічно мислити, розширює світогляд, сприяє поєднанню навчання і виховання у єдиний процес. Також педагог-методист радить, як правильно використовувати на уроках наочність. Наочність повинна бути такою, «щоб за своєю формою вона допомагала пояснити те чи інше явище, положення, а за змістом сприяла розвитку абстрактного мислення учнів» [5, с. 9].

Поради вченого щодо врахування учителями в роботі критеріїв уроку цінні у процесі роботи з учнями з інтелектуальними порушеннями:

- єдність наукових і психологічних основ уроку на основі чуттєвого і логічного пізнання;
- створення проблемних ситуацій на всіх етапах уроку, особливо в процесі вивчення нової теми;
- використання наочності при виконанні двох взаємопов'язаних функцій: пояснення та ілюстрування певного поняття;
- дотримання диференціації у навчанні з опорою на індивідуальні особливості кожного учня та їх розвиток;
- роль і значення домашніх завдань, що особливо повторюють увесь процес уроку і його зміст.

Учителі успішно використовують на уроках літератури у спеціальній загальноосвітній школі в роботі з учнями з інтелектуальними порушеннями настанови педагога-методиста, що стосуються організації пізнавальної діяльності учнів на уроці. Насамперед, це врахування типологічних та індивідуальних особливостей кожного школяра з метою запровадження диференційованого навчання на уроці, зважаючи на те, що в кожному класі спеціальної загальноосвітньої школи навчаються учні з різним рівнем розвитку пізнавальних можливостей [1].

Як керівник, директор школи, Іван Гурович, дбаючи про викладання усіх предметів на належному науково-методичному рівні, неабиякого значення надавав оволодінню школярами читанням і мовленням. Основне завдання навчання у початковій школі вбачав у збагаченні словникового запасу учнів, розвитку усного і писемного мовлення, формування початкових навичок читання і письма, вироблення навичок правильної вимови слів. Для цього школярі повинні заучувати вірші, прислів'я, приказки, римовані фрази. Значну увагу приділяв першим урокам читання. «Важко переоцінити значення перших уроків читання. Від того, які знання, вміння, навички здобудуть учні, залежить ефективність подальшого їхнього навчання» [4, с. 37]. Належне оволодіння швидким, виразним і свідомим читанням вбачав у систематичному використанні відповідних вправ з тренування індивідуального читання дітей.

Одним із головних завдань уроків читання Ткаченко вважав виховну функцію навчання, про яку учитель не повинен забувати [4, с. 6, 7]. Тому радив на уроках читання усю складну і багатогранну роботу спрямовувати на виховання в учнів поваги і любові до праці, почуття дружби, колективізму,

відповідальності за свою навчальну і суспільно-корисну працю. На уроці читання в центрі уваги учителя повинен бути твір, що вивчається, його ідейна спрямованість, зміст і форма. Для розвитку мовлення учнів рекомендував запроваджувати спеціальні вправи, але основне вбачав у власне читанні [4, с. 38]. Учителям пропонував враховувати особливості твору, що читають учні, використовуючи для цього різноманітні методи і прийоми: читання вголос і мовчки з певними завданнями, вибіркоче читання, читання в особах, поділ тексту на логічно завершені частини, добір до них заголовків, складання плану твору, що читається.

Залежно від класу навчання (початкові класи чи старші класи) радив розрізняти уроки читання за змістом, оскільки в молодших класах читаються різноманітні невеличкі твори. Але на всіх уроках учитель готує учнів до сприймання твору. Насамперед правильно організовує первинне сприймання нового тексту і роботу з текстом таким чином, щоб усі учні уявили, усвідомили і пережили описану подію, зрозуміли ідею твору і усвідомили художні засоби, що дуже важливо для учнів з інтелектуальними порушеннями, оскільки для них важливим є первинне сприймання твору.

При читанні учнями вголос учитель повинен звертати увагу на швидкість читання, на виділення на першій плані головного за смислом слова в реченні, дотримання смислових логічних наголосів. Відомості про логічний наголос повідомляти учням практично, за допомогою запитань без визначень у процесі читання питальних і окличних речень [4, с. 41].

Звертаючи увагу учителів на роботу з текстом твору на уроці читання, центральним етапом уроку Іван Гурович визначив роботу з текстом твору, яка полягає в удосконаленні навичок швидкого, свідомого, правильного, виразного читання. Основне, що важливо для учнів – це «збагачується словниковий запас», відбувається «практичне використання його дітьми в монологічному і діалогічному мовленні (усному і писемному)» [3, с. 3-4]. Його поради щодо зосередження уваги учнів на емоційно-образну виразність тексту, розуміння причинно-часової послідовності подій та мотивів поведінки героя, формування читацько-емоційного ставлення до персонажів і подій, визначення ідейного смислу твору – не втратили актуальності й у наш час у процесі роботи з художніми творами на уроках літератури учнів з інтелектуальними порушеннями.

Досить цінними є поради І.Г. Ткаченка щодо того, як вивчати твори про природу, оскільки читання творів про природу сприяє формуванню високих патріотичних понять, естетичного ставлення до оточуючого світу, розвиває бажання розвивати й примножувати незрівняну красу рідної природи» [3, с. 5].

Працюючи з творами про природу, Іван Гурович радив водночас проводити словникову роботу,

насамперед звертати увагу школярів на визначення прямого й переносного значення слів, використовувати для цього дібрані синоніми й антоніми; розвивати уяву, пропонуючи дітям розповідати, як вони уявляють відповідну картину природи за словесним описом (прийом словесного опису). Також радив пропонувати учням завдання на співставлення близьких за тематикою описів природи з різних текстів та пропонувати виконувати різні творчі завдання [3, с. 6]. Досвідчений методист наголошував, що творчість повинна бути на кожному уроці. Для цього варто створювати ситуації, коли учні висловлюють свої думки.

Проблему забезпечення дидактичних умов ефективності навчання І. Ткаченко розглядав у процесі пізнавальної діяльності учнів на уроці:

1 – диференційоване навчання у процесі уроку відповідно до психологічних особливостей кожного школяра;

2 – проектування учителем усіх можливих варіантів діяльності кожного учня у проблемних ситуаціях;

3 – науковий і виховний зміст уроку вбачав у тому, щоб виховати любов до знань, виховувати постійне бажання до їх поповнення, щоб здобуті знання стали переконаннями;

4 – виховувати любов до праці, яку необхідно прищеплювати з перших кроків навчання і виховання дітей.

Зважаючи на непересічне значення ідей І.Г. Ткаченка щодо організації навчально-виховного процесу в школі, варто пригадати слова, висловлені про Івана Гуровича до його 80-ліття: «Його наукове кредо – єдність навчання, виховання і розвитку кожної особистості» [2].

Використання на уроках літератури у роботі з учнями з інтелектуальними порушеннями порад І.Г. Ткаченка сприяє корекції притаманних учням порушень психофізичного розвитку, насамперед розвитку мислення, пам'яті, уваги, уяви, сприймання, працездатності, завдяки чому школярі на належному рівні оволодівають навчальним матеріалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кравець Н.П. Індивідуальний підхід як основа корекційної роботи з розумово відсталими дітьми на уроках читання / Кравець Н.П. // Нова педагогічна думка. – Рівне, 2006. – № 3. – С. 55-59.
2. Мадзігон В. Наш дорогий і незабутній Іван Гурович (до 80-річчя від дня народження І.Г. Ткаченка) / В. Мадзігон, Г. Левченко, В. Моцак // Педагогічна газета. – 1999. – № 2. (56).
3. Селиверстова Н.Е. Уроки русского языка в 3 классе школ с украинским языком обучения: Пособие для учителя. / Н.Е. Селиверстова, Н.И. Качалова, И.Г. Ткаченко – К.: Рад. школа, 1980. – 177 с.
4. Ткаченко И. Г. Уроки русского языка во втором классе школ с украинским языком обучения / И.Г. Ткаченко, Н.И. Качалова – К.: Рад. школа, 1978. – 168 с.
5. Ткаченко И.Г. Трудовое воспитание учащихся (Из опыта работы Богдановской средней школы) / И.Г. Ткаченко – К.: Общество «Знание» Украинской ССР, 1978. – 47 с.